

Απόψεις των κατοίκων των οικισμών περίξ του έργου:

«Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας Ισχύος 11MW στις θέσεις «Παναγοπούλα 1», «Παναγοπούλα 2» και «Παναγοπούλα 3»

I. ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ, ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

A. Παράβαση της δασικής νομοθεσίας (ν. 998/1979) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Σύμφωνα με την δασική νομοθεσία, όπως αυτή ερμηνεύτηκε από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) η εγκατάσταση ανεμογεννητριών στα δάση επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις. Ειδικότερα, επιτρέπεται εφόσον δεν υφίσταται άλλος τρόπος να υλοποιηθεί η εγκατάσταση χωρίς αλλοίωση της μορφής εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα (ΣτΕ 3672/2001, 1986/2002). Επιπλέον, εάν κριθεί ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος τότε η εγκατάσταση ανεμογεννητριών θα πρέπει να γίνει με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου (ΣτΕ 1508/2008, 2242/2020, σκέψη 17 και ΣτΕ 1409/2019). Επομένως, θα πρέπει να προκύπτει αιτιολογημένα από την μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ) είτε ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος να υλοποιηθεί η εγκατάσταση των ανεμογεννητριών εκτός δασικών εκτάσεων είτε ότι η εν λόγω εγκατάσταση εφόσον πραγματοποιείται εντός δασικής έκτασης θα πρέπει σε κάθε περίπτωση αυτό να γίνει με την μικρότερη απώλεια δασικού πλούτου (ΣτΕ 194/2024, 4891/2013, 47/2018, 1260/18). Η παραπάνω αναγκαία αιτιολογημένη αναφορά, που πρέπει να υπάρχει στη ΜΠΕ σχετικά με την εγκατάσταση ανεμογεννητριών σε δάση και δασικές εκτάσεις, έχει ιδιαίτερη σημασία διότι θα πληροφορήσει κατάλληλα, την αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή

σχετικά με το εάν η εκτέλεση του έργου είναι δυνατή σε άλλη περιοχή μη δασική (ΣτΕ 1508/2008).

Εν προκειμένω, σύμφωνα με την ΜΠΕ η κατασκευή των πλατειών των 11 ανεμογεννητριών και τα έργα οδοποιίας (νέες διανοίξεις και βελτιώσεις υφιστάμενων οδών) θα καταλάβουν έκταση τουλάχιστον 80 στρεμμάτων δάσους και δασικών εκτάσεων. Ειδικότερα, οι πλατείες των 11 ανεμογεννητριών θα καταλάβουν έκταση τουλάχιστον 40 στρεμμάτων δάσους, τα δε έργα οδοποιίας (μήκους 12,2 χλμ) που συνίστανται σε νέα διάνοιξη οδού και σε βελτίωση υφιστάμενου χωματόδρομου, θα καταλάβουν έκταση τουλάχιστον 40 στρεμμάτων δάσους.

Στη ΜΠΕ περιλαμβάνεται απλώς η γενική αναφορά ότι ολόκληρο το έργο (ανεμογεννήτριες και δρόμοι πρόσβασης) θα υλοποιηθεί σε δασική περιοχή. Ειδικότερα, δεν προβαίνει σε καμία απολύτως αιτιολόγηση εάν και κατά πόσο ήταν δυνατόν να υλοποιηθεί το έργο εκτός δασικής έκτασης ή με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου (βλ., ΜΠΕ, κεφ. 5.1.3. και 8.5.4).

Κατόπιν των παραπάνω, προκύπτει πέρα από κάθε αμφιβολία ότι η παραπάνω παράλειψη της ΜΠΕ την καθιστά παράνομη διότι αφενός μεν παραβιάζει τη δασική νομοθεσία όπως αυτή ερμηνεύτηκε από το ΣτΕ (βλ. παραπάνω τις αναφερόμενες αποφάσεις) αφετέρου δε δεν παρέχει την κατάλληλη πληροφόρηση στη διοίκηση για να λάβει μετά λόγου γνώσεως τη σχετική απόφαση όπως το απαιτεί η οδηγία 2011/92 σχετικά με την περιβαλλοντική αδειοδότηση.

Περαιτέρω, σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων υπάρχουν νομικά δεσμευτικές προβλέψεις στον Κανονισμό 2021/2111 (Ευρωπαϊκός κλιματικός νόμος). Στο άρθρο 5 του ως άνω κανονισμού δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία και ενίσχυση των δασών και δασικών εκτάσεων που λειτουργούν ως φυσικές καταβόθρες του CO₂. Υποχρεώνει, ειδικότερα, τα κράτη μέλη να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για την

ενίσχυση των δασών και των δασικών εκτάσεων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης την κλιματικής αλλαγής.

Επίσης, σχετική αναφορά για την προστασία και την ενίσχυση των δασών και των δασικών εκτάσεων υπάρχει στον κανονισμό 2024/1991 για την αποκατάσταση της φύσης. Ειδικότερα στο άρθρο 12 του ως άνω κανονισμού που έχει τίτλο «Αποκατάσταση δασικών οικοσυστημάτων» προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να θεσπίζουν συγκεκριμένα μέτρα αποκατάστασης που είναι αναγκαία για την ενίσχυση της βιοποικιλότητας των δασικών οικοσυστημάτων. Επιπλέον, αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να επιτυγχάνουν αυξητική τάση σε κοινό επίπεδο του δείκτη κοινών δασικών πτηνών. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι δεν πρέπει να απομειώνεται η έκταση των δασών πολλώ δε μάλλον που θεσπίζεται υποχρέωση στο άρθρο 13 του ίδιου κανονισμού για φύτευση 3 δισεκατομμυρίων επιπλέον δέντρων. Επομένως, η αναφορά στη ΜΠΕ για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών και την δημιουργία δρόμων πρόσβασης σε δασική έκταση παραβιάζει το άρθρο 12 και εμμέσως το άρθρο 13 του ως άνω κανονισμού 2024/1991.

B. Παράβαση της οδηγίας 2011/92 σχετικά με τη περιβαλλοντική αδειοδότηση.

i. Σχετικά με τις σωρευτικές επιπτώσεις

Η περιβαλλοντική νομοθεσία (άρθρα 3 και 5 και παράρτημα IV της οδηγίας 2011/92) επιβάλλει να υπάρχει αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων όλων των υπαρχόντων αιολικών σταθμών και των μελλοντικών (που έχουν λάβει βεβαίωση παραγωγού) σε συνδυασμό με το υπό εγκατάσταση έργο. Η αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων είναι εξαιρετικά σημαντική διότι από αυτή θα προκύψει εάν οι συνεργιστικές επιπτώσεις όλων των έργων από κοινού έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη φύση, στη βιοποικιλότητα και στο τοπίο. Ειδικότερα, από την ως άνω αξιολόγηση των σωρευτικών

περιβαλλοντικών επιπτώσεων θα προκύψει εάν ενδεχομένως δεν είναι δυνατή η κατασκευή του συγκεκριμένου έργου.

Η νομολογία του δικαστηρίου της ΕΕ (ΔΕΕ) κινείται προς αυτή την κατεύθυνση. Συγκεκριμένα, έχει κρίνει ότι η παράλειψη της εκτίμησης των σωρευτικών επιπτώσεων καθιστά οποιαδήποτε έγκριση παράνομη (βλ., ενδεικτικά, C-322/04, Επιτροπή κατά Ισπανίας [2006], σκέψη 33· C-2/07 Abraham [2008], σκέψη 43-45· C-142/07 CODA [2008], σκέψη 39). Ομοίως, η ΣτΕ 194/2024 επισημαίνει την αναγκαιότητα της εκτίμησης των σωρευτικών επιπτώσεων, τονίζοντας στη σκέψη 17: “Την έλλειψη εκτίμησης των σωρευτικών επιπτώσεων βάσει της περιβαλλοντικής νομοθεσίας δεν υποκαθιστά η αξιολόγηση των εν λόγω έργων βάσει των κριτηρίων του Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για τις ΑΠΕ”.

Εν προκειμένω, ο υπό κατασκευή αιολικός σταθμός θα υλοποιηθεί σε μια περιοχή στην οποία έχουν λάβει ήδη άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας 5 αιολικοί σταθμοί και βεβαίωση παραγωγού άλλοι 11 αιολικοί σταθμοί (βλ. Πίνακας 4-1 της ΜΠΕ). Στην εν λόγω ΜΠΕ δεν γίνεται καμία απολύτως αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων όλων των έργων συνολικά, συμπεριλαμβανομένου και του προκείμενου, υπό κατασκευή αιολικού σταθμού. Περιορίζεται απλώς στην παράθεση των υπαρχόντων και των μελλοντικών (που έχουν λάβει βεβαίωση παραγωγού) αιολικών σταθμών (βλ. ΜΠΕ κεφ.4.2.).

Κατά συνέπεια, με βάση τα παραπάνω, η ΜΠΕ είναι ελλιπής και ως εκ τούτου παράνομη διότι αφενός μεν παραβιάζει τα άρθρα 3 και 5 σε συνδυασμό με το παράρτημα VI της οδηγίας 2011/92 αφετέρου δε δεν προσφέρει την κατάλληλη πληροφόρηση προς την αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή όπως επιβάλλεται από την ως άνω νομοθεσία, ώστε η τελευταία να λάβει μετά λόγου γνώσεως τη σχετική απόφαση.

ii. Σχετικά με τις εναλλακτικές λύσεις

Η νομοθεσία (άρθρο 5 παρ. 3, σημείο δ της οδηγίας 2011/92) επιβάλλει να εξετάζονται οι εναλλακτικές λύσεις, συμπεριλαμβανομένης και της μηδενικής. Ο βασικός παράγων που προσδιορίζει ποιες πρέπει να είναι οι εναλλακτικές λύσεις είναι το κατά πόσο οι εν λόγω εξεταζόμενες λύσεις σχετικά με την τοποθεσία εγκατάστασης του έργου, επηρεάζουν το περιβάλλον. Ειδικότερα, ο κύριος του έργου μέσω της ΜΠΕ θα πρέπει να παρέχει πληροφόρηση αναφορικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις όλων των εναλλακτικών λύσεων αλλά και τους λόγους που τον οδήγησαν στην προτιμηθείσα επιλογή, λαμβάνοντας υπόψη τουλάχιστον τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις (ΔΕΕ, C-461/17, Holohan [2008], σκέψεις 63-69).

Εν προκειμένω, η ΜΠΕ δεν αξιολογεί τις εναλλακτικές λύσεις με βάση τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της κάθε μιας ξεχωριστά. Συγκεκριμένα, επικαλείται άλλα στοιχεία, όπως η δυνατότητα σύνδεσης με το ηλεκτρικό δίκτυο, η ύπαρξη δρόμων πρόσβασης, η διαθεσιμότητα μεγάλων εκτάσεων για τις ανάγκες του έργου, το ανάγλυφο της περιοχής, η οπτική όχληση, οι οριοθετημένοι αρχαιολογικοί χώροι και περιοχές απόλυτου περιβαλλοντικής προστασίας και οι χρήσεις γης (βλ. ΜΠΕ, κεφ.7.1 και 7.2). Σύμφωνα με τα παραπάνω, η αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων από τη ΜΠΕ δεν έγινε με βάση τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους αλλά με άλλα κριτήρια που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 2011/92, όπως αυτή ερμηνεύτηκε από το ΔΕΕ. Κατά συνέπεια η ΜΠΕ, σε σχέση με τις εναλλακτικές λύσεις, είναι ελλιπής και για το λόγο αυτό παραβιάζει την οδηγία 2011/92 και, επιπλέον, δεν παρέχει την κατάλληλη πληροφόρηση στην αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή όπως το απαιτεί ο νόμος, ώστε η τελευταία να προβεί στη λήψη της σχετικής απόφασης μετά λόγου γνώσεως.

iii. Σχετικά με τον θόρυβο

Για την μέτρηση του θορύβου η ΜΠΕ χρησιμοποίησε την κλίμακα μέτρησης σε dB(A). Ωστόσο η προβλεπόμενη κλίμακα μέτρησης του θορύβου πρέπει να είναι στην κλίμακα dB, όπως αυτό προβλέπεται στην ελληνική νομοθεσία (πίνακας Δ του ΕΠΧΣ & ΑΑ για τις ΑΠΕ (ΥΑ 49828/2008)). Ειδικότερα, η χρήση της κλίμακας μέτρησης σε dB(A) στο πλαίσιο της ως άνω ΜΠΕ, αντί της κλίμακας dB που προβλέπει η νομοθεσία, οδηγεί σε μη ορθή εκτίμηση του επιπέδου του θορύβου που αναμένεται να εκπέμπουν οι Α/Γ του υπό εγκατάσταση αιολικού σταθμού. Συγκεκριμένα, η χρήση της κλίμακας dB(A) οδηγεί σε σημαντική υποτίμηση του επιπέδου του θορύβου σε σχέση με την προβλεπόμενη, από τη νομοθεσία, κλίμακα dB (βλ. ΕΜΠ, Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών, Εργαστήριο Δυναμικής και Ακουστικής, καθηγητής Ι.Α Αντωνιάδης, Αθήνα 12-10-2023. Επίσης L. Fredincheli et al., 2019 “A procedure for deriving wind turbine noise limits by taking into account annoyance”, Science of the total Environment 648 (2019) 728-236).

Επιπλέον, θα πρέπει να αξιολογείται η σωρευτική επίδραση του θορύβου ο οποίος προέρχεται από όλους τους Α/Σ που είναι εγκατεστημένοι ή έχουν λάβει άδεια παραγωγού αλλά και από τον κυκλοφοριακό θόρυβο. Η σωρευτική επίδραση δεν είναι απλώς η άθροιση των επιμέρους πηγών θορύβου αλλά μπορεί να οδηγήσει σε ιδιαίτερος δυσμενή σωρευτικά αποτελέσματα, όπως διακροτήματα, “σφυρίγματα” κλπ τα οποία είναι συνήθη στην περίπτωση των ανεμογεννητριών λόγω της ειδικής φύσης του θορύβου τους (διαμορφωμένος χαμηλόσυχνος θόρυβος) (βλ. M. A. Alamir et al, 2021, “Current allowable limits, influencing factors and their development, 2021. Journal of Cleaner production 295(2021) 126-393). Περαιτέρω, οι επιπτώσεις του θορύβου στην υγεία είναι σημαντικές (καρδιοπάθειες, ίλλιοι, στρες, αϋπνίες κλπ) (βλ. Harvard Medicine Magazine (noise and health), spring 2022. επίσης βλ. D Jhanwar, “Noise pollution: A Review”, Journal of Environmental pollution and Human Health, vol.4/3 2016, 72-77).

Στην υπό κρίση ΜΠΕ, δεν αναφέρεται ο προκαλούμενος θόρυβος από την κάθε ανεμογεννήτρια ξεχωριστά και στη συνέχεια από όλες τις Α/Γ/ του αιολικού σταθμού (ΜΠΕ κεφ. 6.4.6). Περαιτέρω, δεν αξιολογείται η σωρευτική επίδραση του θορύβου ο οποίος προέρχεται από όλους τους Α/Σ που είναι εγκατεστημένοι ή έχουν λάβει άδεια παραγωγού. Κατά συνέπεια, η πληροφόρηση της ΜΠΕ σχετικά με το θόρυβο είναι ελλιπής και για το λόγο αυτό παραβιάζει τη νομοθεσία (άρθρα 3 και 5 της οδηγίας 2011/92 και τον Πίνακα Δ του ΕΠΧΣ & ΑΑ για τις ΑΠΕ (ΥΑ 49828/2008)) και δεν παρέχει επαρκή πληροφόρηση προς την αρμόδια αρχή, όπως επιβάλλεται από την ως άνω περιβαλλοντική νομοθεσία, ώστε να λάβει τη σχετική απόφαση μετά λόγου γνώσεως.

iv. Σχετικά με την οπτική όχληση

Η οπτική όχληση που θα προκαλέσει ο υπό εγκατάσταση αιολικός σταθμός είναι εξαιρετικά σημαντική. Όπως υπογραμμίζεται και στην ΜΠΕ σε μια ακτίνα 5 χλμ από τις ανεμογεννήτριες υπάρχει εμφανής οπτική επαφή με: Α) Άνω Ζήρια (0,71 χμλ), Β) Ζήρια (2,3 χλμ), Γ) Κάτω Ροδινή (2,75 χλμ), Δ) Λαμπίρι (3,3 χλμ), Ε) Κυανή Ακτή (2,75 χλμ) και ΣΤ) Νέο Ερινεό (5,5 χλμ). Περαιτέρω στη ΜΠΕ (κεφ.5.3.5) επισημαίνεται ότι εντός του ορίου 3 χλμ βρίσκονται οι θεσμοθετημένοι οικισμοί της Άνω Ζήριας, της Ζήριας, της Ροδινής και της Κάτω Ροδινής. Τονίζεται δε ότι “Θα πρέπει να γίνει έλεγχος της οπτικής παρεμβολής του αιολικού σταθμού από τα σημεία ενδιαφέροντος” και συμπληρώνει ότι “Το υπό εξέταση έργο δεν πληρεί όλα τα κριτήρια αποστάσεων από τα σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος”.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ίδια η ΜΠΕ παραδέχεται ότι ενδέχεται να υπάρχει οπτική όχληση καθώς δεν πληρούνται όλα τα κριτήρια αποστάσεων. Περαιτέρω η αξιολόγηση των κριτηρίων αποστάσεων δεν μπορεί να γίνει βάση του ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τις ΑΠΕ αλλά βάση των άρθρων 3 και 5 της οδηγίας 2011/92

σχετικά με τη περιβαλλοντική αδειοδότηση. Επιπλέον η ευρύτερη περιοχή του έργου ανταποκρίνεται πλήρως στην έννοια του τοπίου όπως αυτή ορίζεται στην σύμβαση για την προστασία του τοπίου. (άρθρο 1 της ΕΕ για την προστασία του τοπίου, όπως μεταφέρθηκε στην εθνική νομοθεσία με τον νόμο 3827/2010). Εν προκειμένω υφίσταται μια στενή αλληλοσχέση μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και των φυσικών στοιχείων του περιβάλλοντος της περιοχής. Ειδικότερα στην περιοχή καλλιεργούνται αμπέλια, σταφίδες, ελιές με όλη την αναγκαία υποδομή (κτίσματα ανάπαυσης, αλώνια, βρύσες πηγάδια κλπ). Κατά συνέπεια η εγκατάσταση του προτεινόμενου αιολικού σταθμού στην εν λόγω περιοχή με τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν παραπάνω παραβιάζει τη διεθνή σύμβαση του τοπίου (νόμος 3827/2010), η δε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων δεν αξιολογεί καθόλου τις επιπτώσεις του προτεινόμενου έργου στο τοπίο της ευρύτερης περιοχής και δεν παρέχει επαρκή πληροφόρηση προς την αρμόδια αρχή, όπως επιβάλλεται από την ως άνω περιβαλλοντική νομοθεσία, ώστε να λάβει τη σχετική απόφαση μετά λόγου γνώσεως.

Σημειώνεται ότι στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, παρότι παρέχονται φωτορεαλιστικές απεικονίσεις των ΑΓ από θέσεις απομακρυνσμένες του όγκου της Άνω Ζήριας, όπως αναφέρεται πιο πάνω, ωστόσο, λείπουν εντελώς παρόμοιες απεικονίσεις από περιοχές καθημερινής δραστηριότητας των κατοίκων Ζήριας και Άνω Ζήριας, καθώς και εξαιρετικών σημείων παρατήρησης για επισκέπτες, οδοιπόρους, τουρίστες, περιηγητές κλπ.

Η εγκατάσταση των ΑΓ θα προκαλέσει σημαντική οπτική όχληση (ρύπανση) υποβαθμίζοντας καθοριστικά την μοναδική εμπειρία που βιώνει κάποιος (κάτοικος, επισκέπτης, περιηγητής και όποιος άλλος βρίσκεται στην περιοχή της Άνω Ζήριας) σε συγκεκριμένα σημεία του ορεινού όγκου. Σημειώνεται ότι ένα ιδιαίτερο στοιχείο της γεωμορφολογίας του ορεινού όγκου της Άνω Ζήριας συνίσταται, σε συνδυασμό με το πλούσιο ανάγλυφο, στην πολύ απότομη κλίση του εδάφους καθ'όλο το μέτωπο προς την θάλασσα του κορινθιακού κόλπου. Επειδή υπάρχουν δρόμοι και μονοπάτια τα οποία

καταλήγουν στα σημεία αυτά, η θέα από αυτά τα σημεία δημιουργεί μια μοναδική οπτική αίσθηση προοπτικής η οποία πραγματικά προκαλεί δέος. Αυτό θα χαθεί και μάλιστα στα συγκεκριμένα σημεία τα οποία έχουν επιλεγεί για την εγκατάσταση των ΑΓ-1 και ΑΓ-2. Πιο συγκεκριμένα, η εγκατάσταση των ΑΓ 2.1, 2.2, 2.3, και 2.4 προβλέπεται σε θέσεις οι οποίες εντοπίζονται ακριβώς εμπρός ενός από τα εξαιρετικά και πιο δημοφιλή σημεία παρατήρησης προς Β, ΒΔ, στο ψηλότερο σημείο της Άνω Ζήριας όπου στην κορυφή βρίσκεται το εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία. Από το σημείο αυτό παρατήρησης, το οποίο εντοπίζεται στην αρχή του Στενού ρέματος, κάποιος έχει πανοραμική θέα από ανατολικά μέχρι δυτικά, σε όλο τον Κορινθιακό Κόλπο και την απέναντι Στερεά Ελλάδα (Εικόνα 1α). Η εξαφάνιση αυτού του στοιχείου οπωσδήποτε θα υποβαθμίσει την αξία του τόπου με αναμενόμενες συνέπειες για τους κατοίκους και την προσέλκυση επισκεπτών (βλ. Εικόνα 1β).

Εικόνα 1α. Πανοραμική θέα, προς Δ-ΒΔ, από την κορυφή του Προφήτη Ηλία στην αρχή του Στενού ρέματος, στην Άνω Ζήρια.

Εικόνα 1β. Όπως η εικόνα 1α με πρόσθεση φωτοαπεικόνισης των ΑΓ 2.1, 2.2, 2.3, και 2.4. Πρόσθετα των ΑΓ 2, η εγκατάσταση των ΑΓ 1.2, 1.3, και 1.5 εντοπίζεται σε άλλο ένα σημείο πανοραμικής παρατήρησης του κορινθιακού κόλπου, προς Β-ΒΑ (Εικόνες 2-3).

Εικόνα 2α. Πανοραμική θέα, προς Β, από την περιοχή του Αγίου Γεωργίου, ανατολικά του Κλεισουρορέματος, στην Άνω Ζήρια.

Εικόνα 2β. Εικόνα 3^α, με πρόσθεση φωτοαπεικόνισης των ΑΓ 1.2, 1.3, και 1.5.

Εικόνα 3α. Πανοραμική θέα, προς Β, από την περιοχή του Αγίου Γεωργίου, ανατολικά του Κλεισουρορέματος, στην Άνω Ζήρια.

Εικόνα 3β. Εικόνα 3α, με πρόσθεση φωτοαπεικόνισης των ΑΓ 1.2, 1.3, και 1.5.

Π. ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ, ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Παράβαση της οδηγίας 92/43 για την προστασία των οικοτόπων και των ειδών

Ο Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) συνολικής ισχύος 11MW της εταιρείας «WESTCO ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ» στις θέσεις «Παναγοπούλα 1», «Παναγοπούλα 2», «Παναγοπούλα 3» της Δ.Ε. Ερινεού, του Δήμου Αιγιαλείας της Π.Ε. Αχαΐας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος χωροθετείται στο σύνολό του εντός των ορίων της προστατευόμενης περιοχής του δικτύου Natura 2000 Ειδικής Ζώνης Διατήρησης- Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΕΖΔ-ΤΚΣ) GR2320007 “Όρος Παναχαϊκό-Σήραγγες Παναγοπούλας” και πλησίον (απόσταση 400 μ.) της ΕΖΔ GR2530007 “Κορινθιακός κόλπος»

Η περιοχή αυτή, εντός της οποίας χωροθετείται ο ΑΣΠΗΕ, θεσμοθετήθηκε με την ΚΥΑ 50743/2017 «Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000», ως επέκταση της υφιστάμενης περιοχής GR2320007 «Όρος Παναχαϊκό». Η επέκταση της προϋφιστάμενης περιοχής βασίστηκε σε επιστημονική μελέτη, η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου Εποπτεία Ι (Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων Κοινοτικού Ενδιαφέροντος στην Ελλάδα) με Αναθέτουσα Αρχή το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ). Η επιστημονική τεκμηρίωση της προσθήκης του εν λόγω τμήματος (500,29 ha) στην προϋφιστάμενη περιοχή Natura, εστιάστηκε στην παρουσία σημαντικών ειδών χειροπτέρων. Συγκεκριμένα, αφορά δύο αποστραγγιστικές σήραγγες στην περιοχή Παναγοπούλας, πάνω από την Εθνική Οδό, οι οποίες φιλοξενούν 6 συνολικά είδη Χειροπτέρων. Στην περιοχή σημαντικές αποικίες σχηματίζουν τα είδη *Myotis blythii*, *Miniopterus schreibersii*, *Myotis nattereri*, *Eptesicus serotinus*, ενώ έχουν βρεθεί και μερικά άτομα από τα είδη *Rhinolophus ferrumequinum* και *Rhinolophus hipposideros*. Στη μια σήραγγα, τα είδη *M. blythii* και

M. schreibersii σχηματίζουν μικτή μητρική αποικία της τάξεως των 1500-3000 ατόμων (η πλειοψηφία ανήκουν στο είδος *M. blythii*). Στη δεύτερη σήραγγα, οι μητρικές αποικίες των ειδών *E. serotinus* και *M. nattereri* θεωρούνται μοναδικές σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς δεν έχει ποτέ μέχρι σήμερα παρατηρηθεί τόσο μεγάλος αριθμός ατόμων (έως σχεδόν 1000 άτομα συνολικά και από τα δύο είδη) συγκεντρωμένος σε ένα μέρος (καταγραφές C. Dietz). Η σήραγγα, επίσης, φιλοξενεί μερικές δεκάδες *M. blythii*. Τέλος, και οι δύο σήραγγες χρησιμοποιούνται από όλα τα είδη στη διάρκεια όλου του χρόνου πλην του χειμώνα, ενώ υπάρχει ανταλλαγή ατόμων μεταξύ τους. Από τα ανωτέρω είδη, 4 (*Myotis blythii*, *Miniopterus schreibersii*, *Rhinolophus ferrumequinum* και *Rhinolophus hipposideros*) ανήκουν στο παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ενώ το σύνολο των ειδών χειροπτέρων προστατεύονται από την Οδηγία των Οικοτόπων (παράρτημα IV). Θα πρέπει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο του έργου Life GRECABAT (LIFE17 NAT/GR/000522) η περιοχή, εκτός από σημαντικό καταφύγιο χειροπτέρων, αποτελεί επιπρόσθετα και περιοχή τροφοληψίας των χειροπτέρων.

Αρχικά, στο πλαίσιο της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, **δεν παρουσιάζονται τα στοιχεία του εν ισχύ ΤΕΔ** (Τυποποιημένου Εντύπου Δεδομένων) **τα οποία αφορούν τα είδη χειροπτέρων** του βορείου τμήματος της περιοχής ΕΖΔ-ΤΚΣ GR2320007. Συγκεκριμένα, τα σημαντικά είδη χειροπτέρων του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ καθώς και η αξιολόγησή τους δεν έχουν συμπεριληφθεί στον Πίνακα 2-4: Σημαντικά είδη πανίδας (πλην ορνιθοπανίδας) της ΕΖΔ-ΤΚΣ GR2320007 που βρίσκονται στον τόπο και αξιολόγησή τους. Το ανωτέρω συνιστά σημαντική παράλειψη της μελέτης, καθότι αφορά τα κυρίαρχα είδη βάσει των οποίων το συγκεκριμένο τμήμα εντάχθηκε στο δίκτυο Natura, ενώ η αξιολόγησή τους (πληθυσμός, βαθμός διατήρησης κτλ) θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της ως άνω μελέτης.

Επιπρόσθετα, βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, «Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι

δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του.». **Οι στόχοι διατήρησης, παρουσιάζονται στην ΜΕΟΑ στο κεφάλαιο 2.6.1 Στόχοι διατήρησης περιοχής GR2320007. Στο πλαίσιο, όμως, της Δέουσας Εκτίμησης και Αξιολόγησης Επιπτώσεων δεν έχει διενεργηθεί η απαραίτητη ανάλυση και αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων ως προς το μέγεθος των πληθυσμών των ειδών πανίδας, τον βαθμό διατήρησής τους, την κατάσταση διατήρησής τους καθώς και τους στόχους διατήρησης.**

Αναφορικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων για τα είδη χειροπτέρων, στην ΜΕΟΑ αναφέρεται ότι «**Οι επιπτώσεις του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ στα χειρόπτερα κατά την φάση κατασκευής αναμένονται να είναι μέτριες**, δεδομένου ότι θα ακολουθηθούν όλα τα προτεινόμενα μέτρα μετριασμού επιπτώσεων ώστε να μην υπάρξει επηρεασμός των σηράγγων που εντοπίζονται οι νυχτερίδες. Ωστόσο τα μελετώμενα πάρκα χωροθετούνται εντός της Περιοχής Τροφοληψίας και πτήσης των ανωτέρω ειδών.», ενώ κατά την φάση λειτουργίας «**αξιολογείται ότι οι αρνητικές επιπτώσεις από την λειτουργία των τριών αιολικών πάρκων του ΑΣΠΗΕ, πλησίον των καταφυγίων χειροπτέρων στις σήραγγες Παναγοπούλας αλλά και εντός της Περιοχής Τροφοληψίας τους (Life GRECABAT, 2021), θα είναι μέτριες.**» Από τα ανωτέρω, συνάγεται το συμπέρασμα ότι τα είδη για τα οποία η περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο Natura, θα έχουν επιπτώσεις από το έργο τέτοιες που δεν κρίνονται από την ίδια την μελέτη ως μειωμένης σημασίας.

Αναφορικά με τους τύπους οικοτόπων, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν γεωχωρικές καταγραφές του ΕΚΧΑ από το Έργο χαρτογράφησης των Τύπων Οικοτόπων στις περιοχές επέκτασης των ΕΖΔ και στους νέους ΤΚΣ που προέκυψαν από την τελευταία επικαιροποίηση των περιοχών του δικτύου Natura 2000 και στο πλαίσιο εφαρμογής των Οδηγιών για τη Φύση, εντός της μελέτης δεν υπάρχουν πρόσφατα αναλυτικά στοιχεία χαρτογράφησης των τ.ο. πέραν της χρήσης των αδρομερών στοιχείων που προκύπτουν

από την Κάλυψη γης για την Ελλάδα, σύμφωνα με τα παραδοτέα του προγράμματος CORINE της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τους τύπους οικοτόπων που προστατεύονται από την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, θα πρέπει να υλοποιηθούν σχετικές εργασίες πεδίου. Ελλείψει καταγραφών εργασιών πεδίου, δεν έχει διενεργηθεί η διαδικασία Δέουσας Εκτίμησης επιπτώσεων επί των τύπων οικοτόπων, της κατάστασης διατήρησής τους και των εξειδικευμένων στόχων διατήρησής τους.

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο της διερεύνησης Εναλλακτικών λύσεων και με δεδομένο ότι η θέση του ΑΣΠΗΕ βρίσκεται εξ'ολοκλήρου εντός προστατευόμενης περιοχής του δικτύου Natura, δεν εξετάζονται εναλλακτικά σενάρια με κριτήριο επιλογής την οικολογική σημασία και τις παραμέτρους που καθιστούν την περιοχή προστατευόμενη.

Τέλος, γνωρίζοντας ότι το έργο των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) είναι εν εξελίξει και από το οποίο αναμένεται να προκύψει σύντομα ζωνοποίηση και καθορισμός ειδικών χρήσεων γης ανά ζώνη για το σύνολο των περιοχών Natura βάσει Ν4685/2020, και ελλείψει άλλης υφιστάμενης ΕΠΜ για την εν λόγω περιοχή, θεωρείται απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η εγκεκριμένη ΕΠΜ με τις προτάσεις της εφόσον ολοκληρωθεί η σχετική δημόσια διαβούλευση. Οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες είναι οι καθ' ύλην κατάλληλες μελέτες για την οριοθέτηση διαβαθμισμένων ζωνών προστασίας, με σαφείς όρους και κανόνες για τις χρήσεις γης και την οικονομική και ανθρωπογενή δραστηριότητα στις προστατευόμενες περιοχές.

Στο χώρο εγκατάστασης του έργου απαντάται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας του παραρτήματος I της οδηγίας 92/43. Πρόκειται για τον **οικότοπο 6230* γλωώδεις διαπλάσεις με Nordus ποικίλων ειδών.** Σύμφωνα με τη νομοθεσία (οδηγία 92/43) απαγορεύεται οποιαδήποτε μείωση του ως άνω φυσικού οικοτόπου. Ωστόσο στη ΜΕΟΑ παρά το γεγονός ότι επισημαίνεται η ύπαρξη του ως άνω φυσικού οικοτόπου αποσιωπάται εντελώς η επίπτωση του έργου σε αυτόν. Πρόκειται λοιπόν για μια παράλειψη της ΜΕΟΑ η οποία αντιβαίνει στην οδηγία 92/43. Περαιτέρω, στη

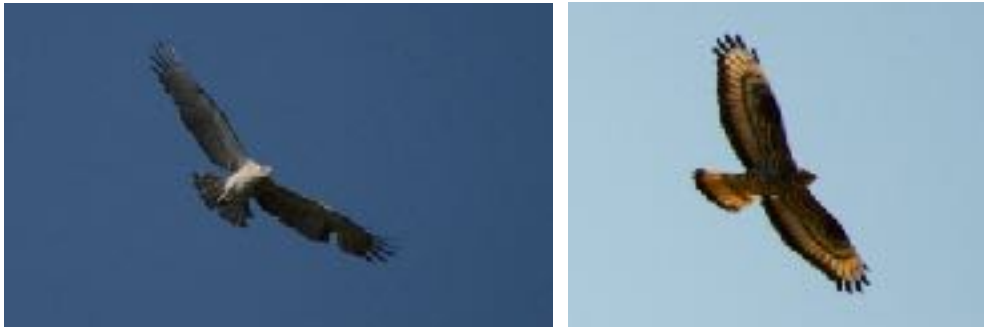
περιοχή εγκατάστασης του έργου διαβιούν σύμφωνα με την ΜΕΟΑ περισσότερα από 20 είδη (ερπετά, αμφίβια, θηλαστικά) που ανήκουν στο παράρτημα IV της οδηγίας 92/43. Τα ως άνω είδη του παραρτήματος IV είναι αυστηρά προστατευόμενα και δεν επιτρέπεται ακόμη και η ελάχιστη ενόχλησή τους (άρθρο 12 της οδηγίας 92/43). Στην υπό κρίση ΜΕΟΑ δεν αναφέρεται απολύτως τίποτα σε σχέση με τις επιπτώσεις του υπό κατασκευή αιολικού πάρκου στα ως άνω αυστηρά προστατευόμενα είδη. Επειδή και κατά την κοινή λογική είναι αδύνατο να μην υπάρχουν επιπτώσεις του έργου στα ως άνω είδη, η παράλειψη της ΜΕΟΑ να αναφερθεί στις επιπτώσεις αυτές παραβιάζει το άρθρο 12 της οδηγίας 92/43.

Στην υπό κρίση ΜΕΟΑ αναφέρεται ότι υπάρχουν στη περιοχή 19 είδη χειροπτέρων που ανήκουν και αυτά στο παράρτημα VI της οδηγίας 92/43 και αποτελούν αυστηρώς προστατευόμενα είδη (βλ.κεφ.2.2.ΜΕΟΑ). Στο κεφάλαιο 3.2 της ΜΕΟΑ επιχειρείται μια εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων. Επισημαίνεται συγκεκριμένα ότι από τα παραπάνω 19 είδη χειροπτέρων τα 9 είναι ευάλωτα στις προσκρούσεις, όλα δε διατρέχουν κίνδυνο εξαιτίας και του κατακερματισμού των ενδιαιτημάτων τους. Αναγνωρίζεται λοιπόν από την ίδια τη ΜΕΟΑ ότι θα έχουμε αρνητικές επιδράσεις στα χειρόπτερα της περιοχής πράγμα που συνιστά παράβαση του άρθρου 12 της οδηγίας 92/43. Τέλος, ενώ η ΜΕΟΑ αναγνωρίζει ότι θα υπάρχουν επιπτώσεις στα χειρόπτερα, δεν προτείνει μέτρα μείωσης της θνησιμότητάς τους διότι, όπως επισημαίνει, αυτά τα μέτρα δεν μπορούν να οριστούν παρά μόνο με βάση τα αποτελέσματα του προγράμματος παρακολούθησης. Κατόπιν των ανωτέρω η ΜΕΟΑ είναι ελλιπής καθόσον παραβιάζει το άρθρο 12 της οδηγίας 92/43 και, επιπλέον, δεν παρέχει την κατάλληλη πληροφόρηση στην αρμόδια αρχή, όπως το απαιτεί η περιβαλλοντική νομοθεσία, ώστε η τελευταία να λάβει τη σχετική απόφαση μετά λόγου γνώσεως.

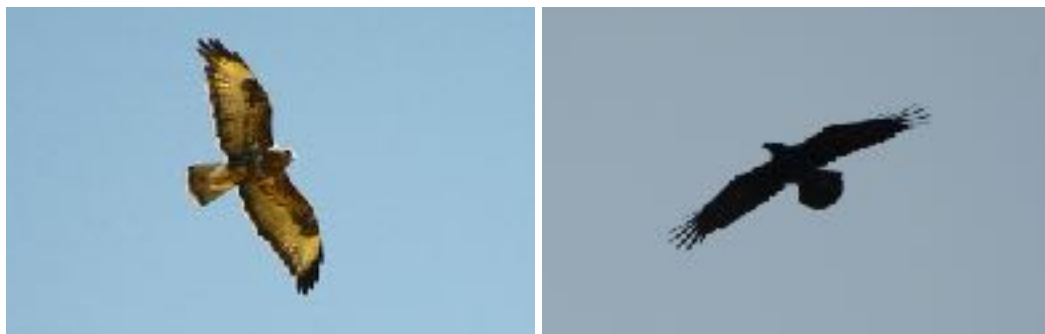
Επιπλέον, ο ορεινός όγκος της Άνω Ζήριας συγκροτούμενος από ένα εξαιρετικά ετερογενές ανάγλυφο το οποίο δημιουργεί μικροσυστήματα βιοτόπων, ευνοεί και

στηρίζει μια πλειάδα ειδών ορنيθοπανίδας. Χαρακτηριστικά, στον όγκο της Άνω Ζήριας αναπαράγεται η Γερακίνα (*Buteo buteo*, επιδημιακό), ο Σφηκιάρης (*Pernis apivorus*, καλοκαιρινός επισκέπτης), ο Φιδαετός (*Circaetus gallicus*, (*Pernis apivorus*, καλοκαιρινός επισκέπτης), το Ξεφτέρι (*Accipiter nisus*, επιδημιακό), το Διπλοσάινο (*Accipiter gentilis*, επιδημιακό), το Βραχοκιρκίνεζο (*Falco tinnunculus*, επιδημιακό), το Δενδρογέρακο (*Falco subbuteo*, καλοκαιρινός επισκέπτης), ο Πετρίτης (*Falco peregrinus*, επιδημιακό), η Πεπλόγλαυκα (*Tyto alba*, επιδημιακό), ο Χουχουριστής (*Strix aluco*, επιδημιακό), ο Γκιώνης (*Otus scops*, επιδημιακό), η Κουκουβάγια (*Athene noctua*, επιδημιακό), ο Τσαλαπετεινός (*Urupa erops*, καλοκαιρινός επισκέπτης), το Γιδοβύζι (*Carpimulgus europaeus*, καλοκαιρινός επισκέπτης), ο Κόρακας (*Corvus corax*, επιδημιακό) και άλλα κορακοειδή, καθώς και διάφορα είδη στρουθιόμορφων, κελάδων, κορυδαλλών, σουσουράδων, χελιδονιών, και σταχτάρων (βλ. ενδεικτικές φωτογραφίες πικάτω). **Η εμπειρία έχει δείξει ότι μεγάλος αριθμός πτηνών σκοτώνονται καθώς προσκρούουν στις φτερωτές και τον πυλώνα των ανεμογεννητριών.**

Ημερόβια Αρπακτικά στην Άνω Ζήρια

Φιδαετός (*Circaetus gallicus*), με περιορισμένες αποικίες στον Ελλαδικό χώρο (αριστερά) και Σφηκιάρης (*Pernis apivorus*), δεξιά.

Γερακίνα (*Buteo buteo*) αριστερά, και Κόρακας (*Corvus corax*) που απαντάται σε βουνοκορφές.

Ξεφτέρι (*Accipiter nisus*) αριστερά και Βραχοκιρκίνεζο (*Falco tinnunculus*) δεξιά.

Εν κατακλείδι, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, η αδειοδοτούσα αρχή δεν πρέπει να προβεί στην έγκριση του υπό κρίση έργου. Σε διαφορετική περίπτωση θα παραβιάσει την κείμενη νομοθεσία, επιφυλασσόμαστε δε κάθε εννόμου συμφέροντός μας.

ΖΗΤΟΥΜΕ

**Να απορρίψετε τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το έργο:
*Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) συνολικής
ισχύος 11MW στις θέσεις «Παναγοπούλα 1», «Παναγοπούλα 2»,
«Παναγοπούλα 3» της Δ.Ε. Ερινεού του Δήμου Αιγιαλείας, της Π.Ε.
Αχαΐας, της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος.***

ΟΙ ΥΠΟΓΡΑΦΟΝΤΕΣ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΠΕΡΙΞ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

ΖΗΡΙΑ, ΑΝΩ ΖΗΡΙΑ, ΚΑΜΑΡΕΣ, ΣΑΡΚΟΥΝΑ, ΣΑΛΜΕΝΙΚΟ, ΛΑΜΠΙΡΙ, ΛΟΓΓΟΣ,
ΣΕΛΙΑΝΙΤΙΚΑ, ΑΒΥΘΟΣ, ΒΑΛΙΜΙΤΙΚΑ, ΚΑΤΩ ΚΑΣΤΡΙΤΣΙ, ΡΟΔΙΝΙ, ΚΟΥΛΟΥΡΑ,
ΝΕΡΑΤΖΙΕΣ, ΤΕΜΕΝΗ, ΑΙΓΕΙΡΑ, ΣΕΛΙΑΝΑ, ΑΙΓΙΟ, ΠΑΤΡΑ, ΡΙΟ.

ΣΥΝΤΑΞΗ: Γιώργος Μπάλιας, Αναπληρωτής Καθηγητής Περιβαλλοντικής Πολιτικής στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο και Δικηγόρος (Δρ. στο Δίκαιο Περιβάλλοντος).